

Nr 17

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förbud mot användandet av utskjutande dekoration å bilarnas fronter.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 107, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herrar *Henningsson* och *Nilsson* i Göteborg hemställt, »att riksdagen måtte besluta att sådan bestämmelse införes i vägtrafikförordningen som innebär förbud för användandet av utskjutande dekoration å bilarnas fronter».

En redogörelse för innehållet i motionen lämnas i det följande.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens trafiksäkerhetsråd. Yttranden över motionerna har därjämte på utskottets begäran avgivits av Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande och Sveriges automobilindustriförening.

Inledning

I gällande författningar finns inga speciella bestämmelser rörande från motorhuv eller sidor på bil utskjutande delar. Uppenbart olämpliga fordonsdetaljer torde kunna förbjudas jämlikt bestämmelsen i 2 § *vägtrafikförordningen den 28 september 1951*, att fordon får tagas i bruk på väg endast om fordonet är tillförlitligt ur säkerhetssynpunkt och i övrigt lämpligt för trafik. Denna bestämmelse synes dock icke vara så avfattad, att generella ingripanden mot olämpliga kylarprydnader och dylikt kan igångsättas med stöd av densamma. För sådant ändamål torde krävas kompletterande föreskrifter.

Det förhållandet att många fordon har kylarprydnader och andra utskjutande anordningar som kan åstadkomma eller förvärra skador vid kollision med oskyddad trafikant har uppmärksamrats inom Economic Commission for Europe i Genève. Underkommittén för landsvägstransporter inom denna kommission har i en den 14 oktober 1955 dagtecknad resolution uppmanat regeringarna i de europeiska länder, som är anslutna till Förenta Nationerna, att vidta åtgärder till förhindrande av förekomsten av dessa detaljer på

bilarna. Resolutionen innehåller också en rekommendation till motorfordonsfabrikanterna att undvika sådana detaljer.

Flera länder, bl. a. Danmark och Schweiz, har vidtagit åtgärder mot farliga kylarprydnader m. m. Sålunda gäller i Danmark i enlighet med den 24 juni 1955 utfärdade föreskrifter att på bil icke må anbringas kylarfigur, huvornament eller skarpkantad skärm på strålkastare, vilka på grund av form, material och anbringningssätt kan vålla fara vid sammanstötning eller påkörning. Denna bestämmelse skall tillämpas även för motoreykel. Dörrhandtag, gångjärn, beslag och liknande på sidorna av motorfordon skall vara så inrättade, att de icke innebär fara för andra vägfarande.

I ett av danska Justititsministeriet den 8 maj 1956 utfärdat cirkulär meddelas, att ministeriet erhållit uppgift om olyckor, där kylarfigurer framkallat allvarliga skador, och att det därför anses påkallat, att dittills tillämpad praxis på området skärpes. En sålunda skärpt praxis påbjödes i cirkuläret skola vara fullständigt genomförd den 1 januari 1957. I cirkuläret lämnas därefter riktlinjer för hur bestämmelserna i den nyss citerade paragrafen skall tillämpas. Dessa riktlinjer har sedermera kompletterats i ett nytt cirkulär av den 17 december 1956.

Remissyttranden

Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhåller inledningsvis huru som styrelsen redan i ett av styrelsen den 9 februari 1955 avgivet yttrande över 1953 års trafiksäkerhetsutrednings betänkande »Trafiksäkerhet I» påpekat, att frågan om utfärdande av förbud mot farliga kylarprydnader på bilar borde övervägas. Efter att därefter ha berört bl. a. de åtgärder på området som vidtagits i Danmark fortsätter styrelsen:

Styrelsen anser alltjämt, att man även i Sverige bör vidtaga åtgärder av liknande slag, vilket — såsom styrelsen tidigare framhållit — torde kräva komplettering av föreskrifterna i vägtrafikförordningen. Visserligen torde man inte kunna påräkna att samtliga detaljer, som kunna innebära en fara i berört avseende, bliva avlägsnade, eftersom detta i vissa fall skulle medföra stora kostnader för ombyggnad av fordonet, men man kan dock förhindra anbringandet av onödig extra utrustning och mindre detaljer på fordonen, vilka få anses farliga.

Statens trafiksäkerhetsråd anför till en början:

De utskjutande föremål och anordningar på bilarnas fronter, som under senare år blivit allt vanligare, torde väl ytterst sällan tjäna annat syfte än att pryda fordonen och accentuera deras fart- och styrkeresurser. Åtskilliga prydnader är ditsatta av de enskilda bilägarna och utgöres då vanligtvis av ett spjut, en flygande fågel, en anstormande indian, en flygmaskin eller dylikt, som är placerat på kylarknappen eller på annat ställe på motorhuv. Vidare är det populärt att placera klubbemblem, såväl in- som ut-

ländska, förutom på kylarknappen och på motorhuven, även på framstänkskärmarerna eller på främre kofångaren. Beträffande de senaste bilmodellerna, framför allt de amerikanska, kan det därjämte konstateras, att kofångarna, stänkskärmarerna, strålkastarna och även andra ting på bilarnas fronter vid tillverkningen utföres med utskjutande anordningar (t. ex. projektilliknande föremål på kofångarna, s. k. ögonlock på strålkastarna och kylarknappar i form av spjut eller andra spetsiga föremål).

Trafiksäkerhetsrådet uppehåller sig härefter vid en av docenten Hjalmar Sjövall vid rättsläkarstationen i Lund författad artikel i Försäkringstidningen nr 9—10 år 1956 angående vad en inventering av obduktionsmaterialet för ett antal år vid nämnda rättsläkarstation ger vid handen i fråga om nu aktuella prydnadsdetaljers skadebringande effekt vid sammanstötningar. Rådet framhåller, att resultatet av denna inventering ger vid handen, att det på det hela taget inte är detaljerna, som är farliga, utan att det är hela bilen som sådan; dock har vissa detaljer i praktiken befunnits särskilt farliga, men dessa detaljer förekommer inte på bilarnas fronter. Rådet yttrar härefter bl. a.:

Den av docenten Sjövall företagna inventeringen avser endast sådana trafikolyckor, där trafikant skadats till döds och blivit föremål för obduktion. Dessa olyckor utgör en ringa del av samtliga de olyckor, som medfört personskada. Det torde enligt rådets mening väl kunna antagas, att vid ett icke oväsentligt antal sammanstötningar mellan bil och motorcyklist eller gående, som medfört personskada, skador på motorcyklisten eller den gående uppkommit eller förvärrats genom de på bilarnas fronter förekommande utskjutande föremålen eller anordningarna. I och med att dessa detaljer på bilarna blir mer vanligt förekommande, föreligger också risk för att deras skadebringande effekt skall öka. — — —

Då det gäller att taga ställning till förevarande motion, bör beaktas, att inga direkta undersökningsresultat föreligger, som ger vid handen, att de ifrågavarande detaljerna på bilarnas fronter i någon påtaglig omfattning åstadkommit eller förvärrat skada i samband med vägtrafikolyckor. Emellertid visar erfarenheter från Danmark, att kylarprydnader där varit skadeframkallande. Det är högst sannolikt, att de här avsedda detaljerna även i vårt land är olämpliga ur trafiksäkerhetssynpunkt. Därtill kommer, att dessa detaljer praktiskt taget icke i något fall tjäna annat syfte än att pryda och göra bilen mera iögonfallande.

Konsekvensen av vad nu framhållits blir, att de ifrågavarande föremålen och anordningarna på bilarnas fronter bör förbjudas. Motsvarande bör gälla såvitt gäller fronterna på motorcyklar. Därvid synes enligt trafiksäkerhetsrådets mening ett förbud omedelbart kunna utfärdas mot att den enskilde fordonsägaren förser sitt fordon med kylarprydnad eller annan anordning av sådan beskaffenhet, att den kan befaras bidra till att framkalla eller förvärra skada. Med nu avhandlade anordning synes böra jämföras sådana anordningar i rent prydnadssyfte, som bilfronterna redan vid själva tillverkningen förses med och som utan större svårigheter kan avlägsnas eller på annat sätt göras ofarliga.

Vad gäller övriga farliga prydnadsanordningar, som bilarna förses med i samband med tillverkningsproceduren, bör även sådana, som nyss nämns

des, motarbetas och i princip förbjudas. Innan förslag till åtgärder i detta avseende lägges fram, bör emellertid frågan göras till föremål för en ingående utredning, innefattande bland annat överläggningar med alla berörda parter. En sådan utredning synes lämpligen kunna utvidgas att omfatta bilen i dess helhet, varvid således skulle övervägas farligheten av anordningar inte endast på bilens front utan även på dess bakparti och sidopartier (såsom dörrgångjärn, takrännor, lastflakshörn, beslag o. s. v.).

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande framhåller inledningsvis bl. a., att kylarmärken med uteslutande dekorativ uppgift förekommer på en stor del av bilarna och att dessa märken ofta är anmärkningsvärt spetsiga. Härefter anför föreningen:

Det är lätt att inse, att sådana spetsiga eller över huvud taget utskjutande kylarmärken vid olyckstillfällena kan förorsaka svåra skador. Detta kan exempelvis vara fallet, då en bil kolliderar med en fotgängare eller cyklist, som kan sargas, rivas eller erhålla krosskador av kylarmärket. I sådana inträffade fall har konstaterats, att skadeverkningarna skulle blivit avsevärt mindre, om utstående kylarmärke icke funnits på den kolliderande bilen.

NTF har icke tillgång till trafikolycksstatistik, som visar omfattningen av skadegörelsen genom kylarmärken. Sannolikt är dock, att denna skadegörelse hittills icke varit påfallande stor, sedd mot trafikskadorna över huvud taget, men läkare har gång efter annan funnit anledning att påtala förekomsten av farliga kylarmärken. Vad som är viktigt i detta sammanhang är emellertid, att kylarmärken bevisligen kan förorsaka svåra skador och att sådana skador är onödiga och kan förhindras.

Föreningen tillstyrker, att åtgärder vidtages i syfte att förhindra användandet av utskjutande dekoration å bilarnas fronter.

Sveriges automobilindustriförening framhåller som sin uppfattning, att riskerna med de i detta sammanhang aktuella frontdekorationerna överdrivits av motionärerna, samt anför härefter:

Oberoende av detta ha de svenska tillverkarna av bilar numera strävat efter att undvika prydnader av sådan utformning att de skulle kunna anses farliga. En på lämpligt sätt utformad lagstiftning i ämnet, avsedd att förhindra bilarnas utrustning med vissa utskjutande prydnader på fronten, skulle därför ur deras synpunkt i och för sig icke behöva inge betänklighet.

Åtskilliga importerade bilmodeller äro emellertid försedda med olika slag av kylarprydnader; speciellt vanliga synas dylika prydnader vara på amerikanska bilmodeller. Någon möjlighet för de svenska importörerna att påverka de utländska bilmodellernas utformning föreligger som regel icke. Dessa dekorationer kunna endast med svårighet avlägsnas efter införseln till Sverige, varvid som regel håll och andra märken efterlämnas i karosseriplåten. Risk föreligger även för andra skador på plåten eller på lackeringen i samband med en demontering.

Med hänsyn till att ifrågavarande frontdekorationer spela en obetydlig roll ur trafiksäkerhetssynpunkt, saknas skäl för att i Sverige införa sådana

särbestämmelser som motionärerna förordat. Frågan bör i stället enligt föreningens uppfattning lösas genom åtgärder inom respektive bilproducerande land. En sådan lösning står även i överensstämmelse med av den inom Europakommissionens vägtransportkommitté den 14 oktober 1955 antagna resolutionen i ämnet.

Åberopande det anförda hemställer föreningen, att bestämmelser innebärande förbud för användande av utskjutande dekoration å bilarnas fronter icke måtte införas i vägtrafikkungörelsen.

Motionen

Som skäl för sin hemställan anför motionärerna följande.

Trafikens intensitet är ständigt stigande. Trafikolyckornas antal stiger i takt därmed. Motorfordonen utrustas för allt större hastigheter, vilket i sin tur innebär att skadornas omfattning vid kollisioner blir större.

De materiella skadorna representerar per år stora värden, vilka dock är blygsamma i jämförelse med de personskador som dagligen förekommer.

Helt kan dessa trafikens vådor ej undvikas. Dock måste det vara ett samhällsintresse av hög angelägenhetsgrad att skadornas omfattning, så långt det är möjligt, nedbringas.

Ett led i denna strävan torde vara att befria bilarnas fronter från onödiga utskjutande prydnader och dekor. Dessa prydnader har ofta en sådan form att de vid kollisioner, särskilt med fotgängare eller cyklister, är de detaljer som förorsakar de största skadorna. I Danmark, där biltrafiken är betydligt mindre än i vårt land, är fr. o. m. den 1 januari 1957 alla sådana prydnader förbjudna.

Utskottet

Motionärerna vänder sig mot det alltmer tilltagande bruket att förse bilarnas fronter med utskjutande prydnader och dekor, som innebär risk för åstadkommande eller förvärrande av skador vid kollision med oskyddad trafikant. Som ett led i angelägna strävanden att så långt det är möjligt nedbringa omfattningen av de med den moderna trafiken förenade personskadorna vill motionärerna ha till stånd ett förbud mot användande av utskjutande dekoration på bilarnas fronter.

Det föreliggande problemet har uppmärksamrats bl. a. av den inom Förenta Nationernas ram arbetande Economic Commission for Europe i Genève. Kommissionens underkommitté för landsvägstransporter har den 14 oktober 1955 antagit en resolution med anmodan till berörda länders regeringar att överväga att i sin nationella lagstiftning införa förbud mot att på bilarnas fronter eller sidor anbringas föremål med utstående delar eller upphöjda kanter som innebär fara för andra trafikanter. Resolutionen innehåller tillika en rekommendation till motorfordonsfabrikanterna att undvika sådana detaljer.

Ett flertal länder, bl. a. Danmark, har vidtagit åtgärder mot farliga kylarprydnader och dyligt. I Danmark gäller att på bil icke må anbringas kylarfigur, huvornament eller skarpkantad skärm på strålkastare, vilka på grund av form, material och anbringningssätt kan vålla fara vid sammanstötning eller påkörning. Denna bestämmelse skall tillämpas även för motorcykel. Dörrhandtag, gångjärn, beslag och liknande på sidorna av motorfordon skall vara så inrättade, att de icke framkallar fara för andra vägfärande.

Utskottet vill för sin del framhålla, att några direkta utredningsresultat som utvisar i vilken omfattning kylarprydnader och andra anordningar på bilarnas fronter åstadkommit eller förvärrat skador i samband med trafikolyckor inte finns att tillgå. Det torde vara berättigat antaga, att antalet fall, där sådana detaljer spelat någon roll i berörda hänseende, är ganska ringa i jämförelse med det totala antalet skadefall i trafiken. Att de innebär en ökad skaderisk synes dock uppenbart. Även om de skadeverkningar som kan hänföras till ifrågavarande detaljer skulle vara relativt sett små, finner utskottet dock att anordningar av nu angivet slag som innebär onödiga faromoment icke bör få förekomma på motorfordonen. Därvid beaktar utskottet särskilt att dessa detaljer som regel icke tjäna något mera angeläget ändamål och att det är av vikt att taga vara på varje möjlighet att minska de med den moderna trafiken förenade riskerna för personsador. Även om vissa resultat i önskad riktning torde kunna uppnås genom upplysning bland allmänheten och genom hänvändelser till bilfabrikanterna, synes dock enda möjligheten att effektivt motverka förekomsten av sådana anordningar vara stadgande av förbud mot desamma. Enligt vad utskottet inhämtat överväges också inom kommunikationsdepartementet lagstiftningsåtgärder på ifrågavarande område. Utskottet vill för sin del — och har därvid stöd i remissuttalanden av kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens trafiksakerhetsråd och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande — understryka vikten av att, sedan erforderlig utredning skett, sådana åtgärder snarast vidtages. Strävandena bör emellertid icke begränsas till att allenast avse att i enlighet med motionens syfte avlägsna farliga detaljer på bilarnas fronter utan bör utsträckas till att även omfatta farliga detaljer på fordonsens sidor. Motsvarande problem beträffande motorcyklar bör också beaktas i detta sammanhang.

I anslutning till förevarande spörsmål vill utskottet även uppmärksamma ett annat problem som fått alltmer ökad aktualitet, nämligen frågan om skyddet för dem som färdas som förare eller passagerare i bilar. Det är ett ofta påtalat faktum att bilarnas inre utformning och utrustning i många fall är så anordnad, att skaderiskerna för dem som färdas i bilarna blir onödigt stora i händelse av att fordonet råkar ut för kollision eller av annan anledning hastigt stoppas. Det synes utskottet synnerligen angeläget

att utvecklingen på detta område noga följes av statsmakterna och att de åtgärder som kan vara påkallade och lämpliga vidtages.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört; samt

B. att förevarande motion II: 107, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1957

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Axel E. Svensson, Sunne*, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Huss, Grönkvist och Birke*;

från a n d r a kammaren: herrar Jacobsson i Tobo*, Nilsson i Göteborg*, Odhe, Bengtsson i Varberg*, fröken Höjer, fröken Sandell, herrar Larsson i Hedenäset och Lothigius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.